

ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

શૈક્ષણિક વર્ષ 2023-24

ધોરણ-12 : મનોવિજ્ઞાન (141) (સામાન્ય પ્રવાહ)

વાર્ષિક પરીક્ષા

સમય : 3 કલાક

પ્રશ્નપત્રનું પરિરૂપ

કુલ ગુણ : 100

નોંધ : આ પરિરૂપ વિદ્યાર્થીઓ, શિક્ષકો, પ્રાશ્નિકો, મોડરેટર્સના માર્ગદર્શન માટે છે. જે તે વિષયોના પ્રાશ્નિક તેમજ મોડરેટર્સને માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણના બૃહદ્ હાર્દ/ઉદ્દેશને સુસંગત રહી પ્રશ્નપત્રની સંરચના બાબતે ફેરફાર કરવાની છૂટ રહેશે.

હેતુઓ પ્રમાણે ગુણભાર :

હેતુઓ	જ્ઞાન (K)	સમજ (U)	ઉપયોજન (A)	સંયોજન / કૌશલ્ય (S)	કુલ
ગુણ	35	30	25	10	100
ટકા (%)	35%	30%	25%	10%	100%

પ્રશ્નના પ્રકાર પ્રમાણે ગુણભાર :

ક્રમાંક	પ્રશ્નનો પ્રકાર	પ્રશ્નોની સંખ્યા		કુલ ગુણ
		જનરલ વિકલ્પ વિના	જનરલ વિકલ્પ સાથે	
1.	હેતુલક્ષી પ્રશ્નો (O)	20	20	20
2.	અતિ ટૂંક પ્રશ્નો (VSA)	10	10	10
3.	ટૂંક જવાબી પ્રશ્નો (SA-I)	10	14	20
4.	ટૂંક જવાબી પ્રશ્નો (SA-II)	10	14	30
5.	લાંબા પ્રશ્નો (LA)	04	06	20
	કુલ	54	64	100

પ્રકરણ દીઠ ગુણભાર :

ક્રમ	પાઠ / પ્રકરણનું નામ	પ્રકરણદીઠ ગુણભાર	
		જનરલ વિકલ્પ વિના ગુણ	જનરલ વિકલ્પ સાથે ગુણ
1.	સંવેદન, ધ્યાન અને પ્રત્યક્ષીકરણ	13	20
2.	શીખવાની ક્રિયા	13	18
3.	બુદ્ધિ	13	16
4.	મનોવલણ અને પૂર્વગ્રહ	11	13
5.	મનોભાર અને સ્વાસ્થ્ય	08	11
6.	મનોવિકૃતિઓ	05	07
7.	સલાહ અને મનોપ્રચાર	08	13
8.	પર્યાવરણ અને વર્તન	13	16
9.	સંસ્થાકીય મનોવિજ્ઞાન	08	08
10.	વિધાયક મનોવિજ્ઞાન	08	08
	કુલ	100	130

નોંધ : જનરલ વિકલ્પ સાથે દર્શાવેલ પ્રશ્નોના ગુણ નમૂનાના પ્રશ્નપત્ર પ્રમાણે દર્શાવેલ છે. અન્ય પ્રશ્નપત્ર માટે આ ગુણ અલગ હોઈ શકે છે.

ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

શૈક્ષણિક વર્ષ 2023-24

ધોરણ-12 : મનોવિજ્ઞાન (141) (સામાન્ય પ્રવાહ)

વાર્ષિક પરીક્ષા

સમય : 3 કલાક

પ્રશ્નપત્રનું માળખું

કુલ ગુણ : 100

પ્રશ્ન ક્રમ	વિભાગ તથા પ્રશ્નની વિગત	ગુણ
	વિભાગ - A	
1 થી 20	નીચેનાં પ્રત્યેક પ્રશ્નોમાં આપેલા વિકલ્પોમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી સાચો જવાબ લખો. (દરેકનો 1 ગુણ)	20
	વિભાગ - B	
21 થી 30	નીચેના પ્રશ્નોનાં એક કે બે શબ્દોમાં જવાબ લખો. (દરેકનો 1 ગુણ)	10
	વિભાગ - C	
31 થી 44	નીચે આપેલા 14 પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ 10 પ્રશ્નોનાં ટૂંકમાં જવાબ લખો. (દરેકના 2 ગુણ)	20
	વિભાગ - D	
45 થી 58	નીચે આપેલા 14 પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ 10 પ્રશ્નોનાં મુદ્દાસર જવાબ લખો. (દરેકના 3 ગુણ)	30
	વિભાગ - E	
59 થી 64	નીચે આપેલા 06 પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ 04 પ્રશ્નોનાં સવિસ્તાર જવાબ લખો. (દરેકના 5 ગુણ)	20
	કુલ	100

ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

શૈક્ષણિક વર્ષ 2023-24

ધોરણ-12 : મનોવિજ્ઞાન (141) (સામાન્ય પ્રવાહ)

વાર્ષિક પરીક્ષા

સમય : 3 કલાક

નમૂનાનું પ્રશ્નપત્ર

કુલ ગુણ : 100

સૂચનાઓ :

- જવાબ આપતા પહેલાં પ્રશ્નોને કાળજીપૂર્વક વાંચી સૂચના મુજબ જવાબ આપો.
- જમણી બાજુ દર્શાવેલ અંક ગુણ સૂચવે છે.
- આ પ્રશ્નપત્રમાં કુલ 64 પ્રશ્નો આપેલા છે.

વિભાગ - A

- નીચે આપેલા વિકલ્પોમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી જવાબ આપો (દરેકનો 1 ગુણ) [20]

- ધ્યાનની જનની તરીકે કોને ઓળખવામાં આવે છે.
(A) શિક્ષણ (B) જરૂરિયાત (C) ટેવ (D) રસ
- ત્વચા દ્વારા કેટલાં પ્રકારનાં સંવેદનોનો અનુભવ થાય છે ?
(A) ત્રણ (B) નવ (C) ચાર (D) બે
- માનસિક વય ગણતી વખતે કસોટીનાં દરેક સાચા ઉત્તર દીઠ કેટલા માસની માનસિક વય ગણવામાં આવે છે ?
(A) બે (B) છ (C) ત્રણ (D) ચાર
- પ્રતિભાસંપન્ન બાળકનો બુદ્ધિઅંક કેટલો હોય છે ?
(A) 130 થી વધુ (B) 70 થી ઓછો (C) 80 થી 89 (D) 110 થી 119
- મનોવલણો જન્મજાત નહીં પરંતુ કેવા હોય છે ?
(A) અપેક્ષિત (B) સંપાદિત (C) અનિવાર્ય (D) કાયમી
- માનવીના મનમાં રૂઢ થયેલા ખોટા ખ્યાલોને શું કહે છે ?
(A) મનોવલણ (B) પૂર્વગ્રહ (C) અભિસંધાન (D) મનોભાર
- એક ઉદ્દીપકને મળતા આવતા બીજા ઉદ્દીપકને શું સમજવું ?
(A) ઉદ્દીપક જોડણ (B) ઉદ્દીપક સામાન્યીકરણ (C) વિલોપન (D) ઉદ્દીપક ભેદબોધન
- થોર્નડાઈકનાં બિલાડી પરનાં પ્રયોગમાં બિલાડીને કેટલા પ્રયત્ને શિક્ષણ મળ્યું હતું ?
(A) 6 (B) 4 (C) 13 (D) 24
- માનવજાતને ભારતની અપ્રતિમ ભેટ કઈ છે ?
(A) ધ્યાન અને યોગ (B) સંગીત અને નૃત્ય (C) અભિનય (D) વ્યાયામ
- આંતરિક સહજ પ્રતિક્રિયા કઈ છે ?
(A) હસવું (B) રડવું (C) દોડવું (D) ચાલવું
- હિમશિલાનું ઉદાહરણ કયા ખ્યાલ સાથે સંબંધિત છે ?
(A) મનોજાતીય અવસ્થા (B) સ્વપ્નાવસ્થા (C) બચાવપ્રયુક્તિ (D) ચેતન - અચેતન મન
- આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે માનસિક લક્ષણોનું વર્ગીકરણ કઈ સંસ્થા દ્વારા દર્શાવવામાં આવે છે ?
(A) WHO (B) UNIS (C) APA (D) UNO
- સલાહ પ્રક્રિયાનાં સોપાનો કયા મનોવૈજ્ઞાનિકે દર્શાવ્યા છે ?
(A) બ્રોમેર અને શોસ્ટ્રોમ (B) થોર્નડાઈક (C) ફોઈડ (D) વોટ્સન

ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

- (14) મહર્ષિ મહેશ યોગી દ્વારા કયા ધ્યાનનો પ્રસાર થયો છે ?
 (A) વિપશ્યના (B) ભાવાતીત (C) માર્ઈન્ડફુલ (D) લેશ્યા ધ્યાન
- (15) સંઘની ભાવના શેમાં વધારે જોવા મળે છે ?
 (A) ભીડમાં (B) ગીયતામાં (C) ટોળામાં (D) સમૂહમાં
- (16) રેફ્રિજરેટરમાં કયા વાયુનો ઉપયોગ થાય છે ?
 (A) CFC (B) CNG (C) CO₂ (D) Na
- (17) બે અથવા બે થી વધુ વ્યક્તિઓ વચ્ચેની મોઢા-મોઢની વાતચીત એટલે શું ?
 (A) નિરીક્ષણ (B) પ્રશ્નાવલી (C) મુલાકાત (D) અરજીપત્રક
- (18) જે સાધન દ્વારા વિજ્ઞાપનનો ફેલાવો થાય તેને વિજ્ઞાપનનું શું કહેવાય ?
 (A) માધ્યમ (B) બજાર (C) વસ્તુ (D) ગ્રાહક
- (19) મનોવિજ્ઞાનની એક શાખાને 'વિધાયક મનોવિજ્ઞાન' એવું નામ કોણે આપ્યું ?
 (A) મેસ્લો (B) રોજર્સ (C) પીટરસન (D) માર્ટિન સેલિગમેન
- (20) બિન શાબ્દિક સંકેતોને પારખવામાં કોણ વધુ કુશળ જોવા મળે છે ?
 (A) સ્ત્રીઓ (B) પુરૂષો (C) બંને (D) કોઈ નહીં

વિભાગ - B

- નીચેના 21 થી 30 પ્રશ્નોના એક કે બે શબ્દોમાં જવાબ લખો. (દરેકનો 1 ગુણ) [10]
- (21) સંવેદનનાં પ્રકારો કેટલા છે ?
- (22) પ્રયત્ન અને ભુલનો પ્રયોગ કોણે કોની પર કર્યો હતો ?
- (23) બુદ્ધિ આંકનું સૂત્ર જણાવો.
- (24) મનોવલણને અસર કરતાં કોઈપણ બે ઘટકો જણાવો.
- (25) કોઈપણ બે ભૌતિક સંસાધનો જણાવો.
- (26) મનોજાતીય વિકાસની અવસ્થાઓ કયા મનોવૈજ્ઞાનિકે દર્શાવી છે ?
- (27) સલાહમાં ઓછામાં ઓછા કેટલા માણસો પ્રત્યક્ષ સંપર્કમાં આવે છે ?
- (28) પર્યાવરણ અંગેનું પ્રતિમાન કોણે દર્શાવ્યું છે ?
- (29) સરળ સંરચનાને બીજા કયા નામથી ઓળખાય છે ?
- (30) 'Positive Psychology' શબ્દનો સૌ પ્રથમ પ્રયોગ કોણે કર્યો હતો ?

વિભાગ - C

- નીચે આપેલા 14 પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ 10 પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (દરેકના 2 ગુણ) [20]
- (31) સંવેદન એટલે શું ?
- (32) ધ્યાન વિચલન એટલે શું ?
- (33) વિધાયક પ્રબલન એટલે શું ?
- (34) બુદ્ધિનો શાબ્દિક અર્થ જણાવો.
- (35) સમૂહ માધ્યમ એટલે શું ?
- (36) પૂર્વગ્રહો સંપાદિત છે. સમજાવો ?

ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

- (37) સંઘર્ષના પ્રકારો જણાવો.
- (38) ખુલ્લી જગ્યાના ભયમાં દર્શાવેલ પાંચ પરિસ્થિતિઓ કઈ કઈ છે ?
- (39) અંતઃસ્ત્રાવી ગ્રંથિની અસમતુલામાંથી ઉદભવતી વર્તન વિકૃતિઓ જણાવો ?
- (40) પરણેલા લોકો કોનાથી વધુ સુખી હોય છે ?
- (41) સલાહની કોઈ એક વ્યાખ્યા આપો ?
- (42) યોગનાં આઠ અંગોના નામ આપો ?
- (43) ગંદકી કેવી રીતે ફેલાય છે. તે સમજાવો ?
- (44) સંસ્થાની વ્યાખ્યા જણાવો ?

વિભાગ - D

- નીચે આપેલા 14 પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ 10 પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (દરેકના 3 ગુણ)

[30]

- (45) સ્વાદ સંવેદનનાં વિવિધ કેન્દ્રોની સમજૂતી આપો.
- (46) કોહલરે ચિમ્પાન્ઝી પર કરેલ ખોખાવાળો પ્રયોગ વર્ણવો.
- (47) પ્રતિભાસંપન્ન વ્યક્તિને ઓળખવાની માહિત મેળવવા કઈ પદ્ધતિઓ પ્રચલિત છે ?
- (48) માનસિક વય કઈ રીતે ગણવામાં આવે છે ?
- (49) મનોવલણો જૂથ વ્યાપી હોય છે. સમજાવો.
- (50) પૂર્વગ્રહ ઘટાડવામાં સંચાર માધ્યમનું મહત્વ સમજાવો.
- (51) મનોભારના ઉદ્ગમ સ્થાનો તરીકે રોજિંદી મુશ્કેલીઓ સમજાવો.
- (52) માનસિક સ્વાસ્થ્યનું સ્વરૂપ સમજાવો.
- (53) મનોપચારમાં આરંભનો તબક્કો એટલે શું ? સમજાવો.
- (54) પ્રાણાયામ વિશે નોંધ લખો.
- (55) માનવવર્તન પર ઘોંઘાટ અને હવા પ્રદૂષણની અસરો વર્ણવો.
- (56) પુનઃ ઉપયોગ અને ઊર્જા સંરક્ષણની સમજૂતી આપો.
- (57) વ્યવસ્થાપકોનાં મૂળભુત કાર્યો જણાવી કોઈપણ બેની સમજૂતી આપો.
- (58) લગ્ન અને સુખ વિશે ટૂંકમાં સમજાવો.

વિભાગ - E

- નીચે આપેલા 06 પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ 04 પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (દરેકના 5 ગુણ)

[20]

- (59) પ્રત્યક્ષીકરણનાં સંગઠનના નિયમો સમજાવો.
- (60) ધ્યાનના વ્યક્તિલક્ષી નિર્ધારકો ઉદાહરણ સહિત સમજાવો.
- (61) સી.ટી.મોર્ગને દર્શાવેલી શિક્ષણની વ્યાખ્યા આપી તેને વિસ્તારથી સમજાવો.
- (62) પાવલોવે કરેલો શાસ્ત્રીય અભિસંધાનનો પ્રયોગ વર્ણવો.
- (63) ગાર્ડનરનો બહુવિધ બુદ્ધિનો સિદ્ધાંત જણાવી કોઈપણ પાંચની સમજૂતી આપો.
- (64) પર્યાવરણને બચાવવાના વાર્તાનિક ઉપાયો સમજાવો.

● ● ●